

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Павлодарского государственного университета имени С. Торайгырова

ПМУ ХАБАРШЫСЫ

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

ВЕСТНИК ПГУ

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 1811-1831

№ 2 (2019)

Павлодар

Педагогическая серия

выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на учет, переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ 17021-Ж

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Бас редакторы – главный редактор

Ахметова Г. Г.

к.филос.н.

Заместитель главного редактора

Кудышева А. А., *к.п.н., доцент*

Ответственный секретарь

Аубакирова С. Д., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,	<i>д.п.н., профессор</i>
Бурдина Е. И.,	<i>д.п.н., профессор</i>
Калдыбаева А. Т.,	<i>д.п.н., профессор (Кыргызстан)</i>
Снопкова Е. И.,	<i>к.п.н., профессор (Белоруссия)</i>
Тулекова Г. М.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор (доцент)</i>
Пиговаева Н. Ю.,	<i>доктор PhD, ассоц. профессор (доцент)</i>
Шокубаева З. Ж.,	<i>технический редактор</i>

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник ПГУ» обязательна

МАЗМҰНЫ

Абильдинова Г. М., Оспанова Н. Н., Кинтонова А. Ж., Кабылқай К. Ашық білім берудегі ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) үшін электронды құралдарды пайдалану	15
Адилова В. Х., Аубакирова Р. Ж., Сарсентай М. М. Тұлғалық жетілу табысты оқытудың көп өлшемді моделінің құрамдас бөлігі	24
Адилова В. Х., Байльдинова А. Е. Білім беру үдерісінде білім алушылардың әрдеңгейлі ынтасының дамуын зерттеу.....	34
Адилова В. Х., Тусупова Н. К. Қазақстанда жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалармен әлеуметтік жұмысы.....	42
Адырбекова Г. М., Әбдіғали П. Қ., Жұрқабаева Л. Ә., Асанова Б. А., Әлібекова М. А., Сарыпбекова Н. К. Қазақстан қоғамының рухани жаңғыру аясында оқушылардың білімін экологияландыру	50
Адырбекова Г. М., Жолбарыс Ә., Әбдіғали П., Жұрқабаева Л. Ә., Әбдібаева М. М., Сарыпбекова Н. К. «Д. И. Менделеевтің химиялық элементтерінің периодтық заңы» тақырыбына әдіснамалық білімді қалыптастыру	57
Арын Е. М. Педагогикалық мәселе ретіндегі интеллектуалды ұлтты қалыптастыру	64
Аубакирова Р. Ж., Тайболатов Қ. М. Рухани жаңғыру бағдарламасы аясында студенттердің әлеуметтік интеллектісін зерттеу	72
Аубакирова Р. Ж., Фоминых Н. Ю., Нурашева М. М. М. О. Әуезов атындағы Семей педагогикалық колледжі – Қазақстанның тарихи және этномәдени құндылығы	81
Ахмеджанов А. Б., Жұматаева Е. Тәуке ханның «Жеті жарғысын» болашақ юристердің білім мазмұны арқылы меңгеруінің мәні.....	93
Әлжанова А. О. Заманауи білім берудегі көптілдік құзыреті Қазақстанның даму жолы ретінде.....	103

Байманова Ұ. Ш. Ағылшын тілі сабағында сыни тұрғысынан ойлаудың ерекшеліктері.....	110
Байниева К. Т., Умурзакова А. Ж., Шамбилова Г. К. «Пікірсайыс» технологиясы көмегімен жалпы мәдениет, тілдік және кәсіби құзыреттіліктерінің қалыптастыру.....	116
Берді Д. К. АТТ пайдалануға болашақ жаратылыстану пәндері мұғалімін даярлаудың әдістемелік жүйесі	123
Әлмұхамбетов Б. А., Берікбол Р. Р. Болашақ бейнелеу өнері мұғалімінің этнокөркем мәдениетін қалыптастырудың педагогикалық негіздері	133
Бурдина Е. И., Щербакова Е. П. Нормативтік-құқықтық актілер контекстінде «Психология» мамандығы бойынша модульдік білім беру бағдарламасын әзірлеу.....	144
Досбенбетова А. Ш. Сыныптан тыс жұмыстар арқылы жасөспірімдердің экономикалық мәдениетін қалыптастыру үрдісін модельдеу.....	150
Ельмуратова Б. Ж. Заманауи педагогикалық технологияларды қолданудағы мақсаты мен нәтижелері	160
Есимова Д. Д., Ажаев Г. С., Сысоева Ю. О. Қазақстанның тұрақты дамуының негізгі факторы – ғылым мен білім беру және бизнестің ұштасуы.....	167
Жетписбаева Б. А., Жанкина Б. Ж., Шункеева С. А. Оқу автономиясы: құрылымы және мазмұны.....	177
Жумадилова К. К. Жеке тұлғаның шығармашылық әлеуетінің құрылымы.....	184
Завалко Н. А., Сахариева С. Г., Радченко Н. Н. Біліктілікті арттыру жүйесінде кәсіптік білім беру мекемелері басшыларының басқарушылық дағдыларын жетілдіру	194
Ибраимова Л. Н., Джақсымбетова А. С., Темербаева Ж. А. Халық педагогикасын оқыту үрдісінде пайдалану шарттары	201
Игенбаева Р. Т., Ботабаева Ж. Т. Сыр сұлейлері шығармаларындағы дін тәрбиесі	208
Кодекова Г. Б., Жұматаева Е. Психолог-студенттердің кәсіби ойлауын қалыптастырудың ғылыми-теориялық негіздері	220

Қолдас Г. Б., Тансықбаева И. Қ. Оқушылардың патриоттық және азаматтық белсенділігін қалыптастыруды педагогикалық басқару.....	226
Кудиярбекова Г. К., Беляева Л. М. Білім берудегі коучинг тәсілі	233
Кудышева А. А., Баймолдина Д. Н. Жалпы білім беру мектептегі мұғалімдердің инклюзивтік ойлау қабілетінің қалыптасуы.....	237
Кудышева А. А., Пшембаев М. А. Білім берудегі көшбасшылықты талдаудағы психологиялық-педагогикалық, әлеуметтанулық тәсілдері	244
Кукубаева А. Х., Бердібекова Н. С., Бегімбай Т. Б. Мектеп жасына дейінгі баланы жан-жақты тәрбиелеу.....	252
Мукатаева К. Б., Пфейфер Н. Э. Білім интернационализациясы – Қазақстан ЖОО-ның бәсекелестік кепілі	261
Нұрғалиев Н. Ш., Байжанова Б. Қ., Жұматаева Ж. Б., Демесінова А. А., Ержанова Э. А., Жаппарбеков Н. М. Тәжірибе ісінің әдістемесі пәнінен «Танап тәжірибесіне үлеске таңдау және оны дайындау» тақырыбындағы дәрісті case-study әдісін қолданып жүргізудің ерекшеліктері	270
Нурғалиева М. Е., Башаркина Е. А., Тулекова Г. М. Студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастырудың теориялық моделі	280
Нурмагамбетова Б. А., Тулекова Г. М. Тұлғаның қалыптасуында патриоттық тәрбиенің рөлі.....	289
Оразалина А. Б. Тарих сабағында ақпараттық-коммуникативті технологияны қолданудың тиімділігі	296
Пиговаева Н. Ю. Оқу музыкалық-орындаушылық қызметіндегі іс-әрекетті сапалы бағалау және қатенің санаттары	302
Семкин А. В., И. О. Люпина И. О. Математика пәнін оқытуда практикалық мазмұн есептерін құрастыру және іріктеу критерийлері мен принциптері	310
Стеблецова И. С. Білім беру кеңестігін дамытудың шарты ретінде дарынды балалармен жұмыс істейтін мұғалімдердің кәсібилігін басқару.....	321

ГРНТИ 14.07.11

М. Е. Нурғалиева¹, Е. А. Башаркина², Г. М. Тулекова³

¹докторант, 3 курс, 6D010300 – Педагогика және психология мамандығы, Гуманитарлық-педагогикалық факультеті, С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті, Павлодар қ., 140008, Қазақстан Республикасы;

²п.ғ.к., доцент, А. Кулешов атындағы Могилев мемлекеттік университеті, Могилев қ., 212022, Беларусь Республикасы;

³PhD докторы, қауымд. профессор, Павлодар мемлекеттік педагогикалық университеті, Павлодар қ., 140000, Қазақстан Республикасы
e-mail: ¹murshida80@mail.ru; ²zhenya_mai_2001@mail.ru

СТУДЕНТТЕРДІҢ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ ӘЛЕУЕТІН АРТТЫРУ ҮДЕРІСІНДЕ ӨЗДІК ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ МОДЕЛІ

Бұл мақалада құзыреттілік ұстанымдары негізінде студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастырудың теориялық моделі қарастырылады. Өздік жұмыс білім беру және танымдық белсенділіктің ажырамас бөлігі болып табылады және іріктелген мамандыққа сәйкес келетін іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру, болашақ мамандардың кәсіби қалыптасуы мен дамуы үшін нақты және терең білім алуға көмектеседі. Модель компоненттерінің мазмұны ашылады, сондай-ақ модельдің тиімділігін қамтамасыз ету үшін қажетті педагогикалық шарттары тәжірибемделген. Болашақ мамандарды даярлауда және оқу үдерісінің сапасын арттыруда өздік жұмыс атқарады, ол студенттердің шығармашылық қызмет түрлеріне ие болуға және өздерінің интеллектуалды қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді. Сондай-ақ, студенттердің өздік қызметін дамыту құралы ретінде студенттердің өздік жұмысына, сыни ойлауды, интеллектуалды әлеуетті, студенттердің аналитикалық қабілеттерін дамытуға, жеке және топта жұмыс істей білуге ерекше көңіл бөлінеді. Студенттердің өздік жұмысын ұйымдастыру үшін әзірленген үлгі студенттерден жеке және ынтымақтастықта жұмыс істей білуді талап етеді.

Кілтті сөздер: іс-әрекет, модель, өздік жұмыс, студенттердің өздік жұмысы, интеллектуалды әлеуетті арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастыру моделі.

КІРІСПЕ

Қазіргі дүниежүзілік жаһандану жағдайында оқу-білімнің қарқынды дамуы білімнің мемлекет сүйенген бірден-бір тірек екендігін көрсетеді. Бүгінгі күнде заманауи талабымен өзектелген Қазақстанның экономикасын алға тартатын 30 приоритеттік жобаның анықталуымен айқындалған мемлекет саясаты – кез-келген салада өздік ойлау жүйесі, өз пікірі бар, өздігінен шығармашылықпен іздене білетін, жоғары креативті деңгейдегі, құзырлылығы жеткілікті кәсіби мамандар даярлау. Бұл жаңа оқу жүйесінде кредиттік оқыту жағдайында қалыптасып келе жатқан күрделі педагогикалық үдеріс, педагогикалық ізденістерде кеңінен пайдаланылып жүрген ойша эксперимент, модельдеу әдісін қолдануды қажет етеді.

Модель (француз mobile – үлгі, латынша mobilis – өлшем) – шартты бейне (схема, сипаттама), объектілер туралы адамдардың білімдері арасындағы қарым-қатынасты білдіру қызметін атқарады, оқытудағы көрнекілік құралдың бірі. Модельді құрастыру – демек арнайы аналогтарды жасау жолымен нақты бар жүйені материалды немесе ойша ұқсатуды іске асыру, бұл жағдайда аналогтарда осы жүйені ұйымдастыру және жұмыс істеу принциптері көшіріледі [1, 2].

Модель – бұл таным құралы. Бақылау және эксперимент нәтижесінде қалыптасқан кез-келген теориялық түсінік түпнұсқа-объектімен салыстырмалы түрде модель ретінде қабылдануы мүмкін. Теория модельде нақтылыққа және көрнекілікке иеленеді [3].

Оқыту үдерісінде модельдеудің теориялық және практикалық негіздерін, осы әдістің мүмкіндіктерін және педагогикалық үдерісті оңтайландыру құралы ретінде ашып көрсететін модельдеудің педагогикалық аспектілері С. И. Архангельский, В. П. Беспалько, С. А. Бешенков, М. А. Галагузова, А. Н. Дахин, Л. Б. Ительсон, М. А. Құдайқұлов, В. И. Михеев, А. М. Новиков, В. А. Штофтың зерттеулерінде көрініс тапты.

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Кредиттік оқыту жағдайындағы оқу үдерісінде оқу нәтижелеріне жету траекториясында білім алу іс-әрекеті ретінде танылатын СОӨЖ-ры, студенттерді білім, білік, дағдыларды меңгеруге, олардың қабілеттігін, белсенділігін, дербестігін дамытатын жан-жақты, көпфункционалды құбылыс. Студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастыру оның мақсатты, ақпараттық-мазмұндық, ұйымдастырушылық-іс-әрекеттік және бақылау-бағалау компоненттерімен ұсынылған моделін жасау мен апробациядан өткізуді көздейді (сурет 1).

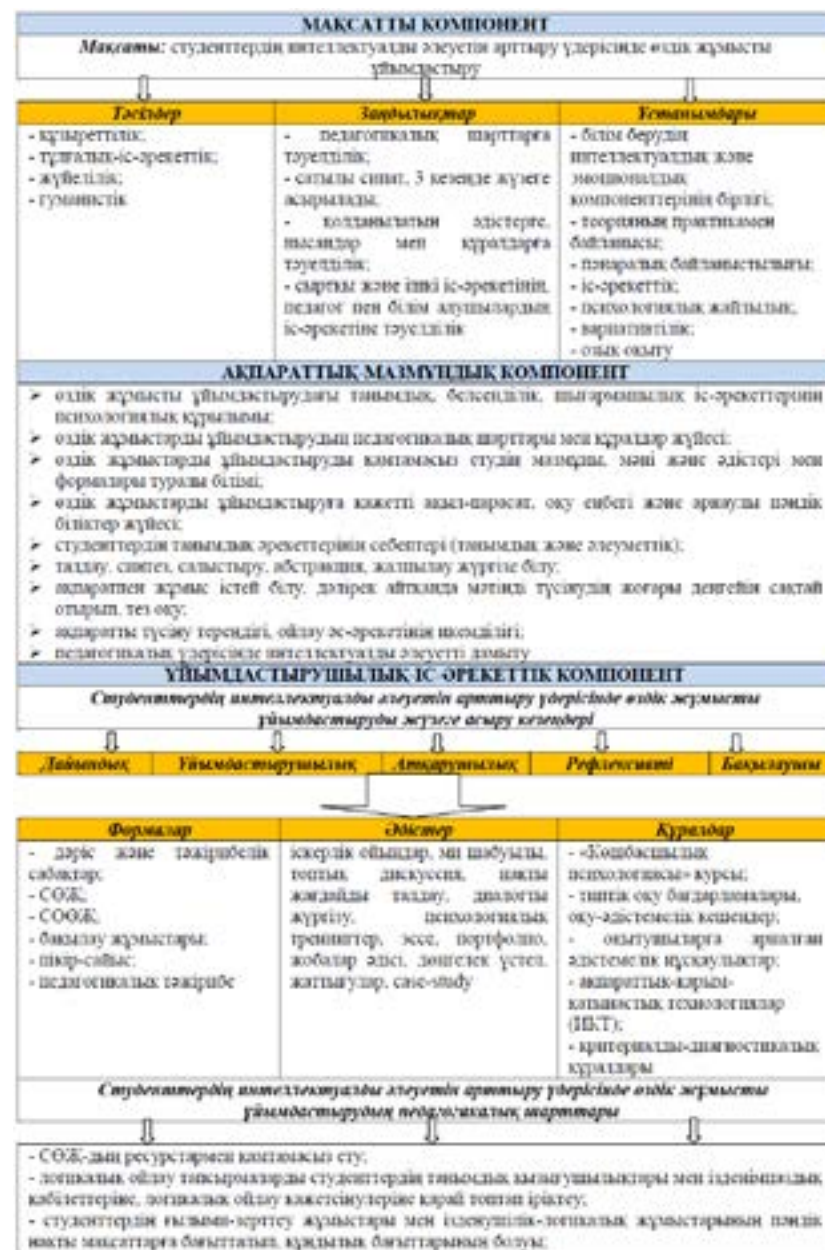
Мақсатты компонент тәсілдерді, заңдылықтарды, ұстанымдарды және мақсатты қамтиды. Мақсатты компонент өздік жұмысты ұйымдастыру

үдерісінде студент пен оқытушының мотивациялық-құндылық ұстанымдарын және функционалдық ролін анықтайды.

Студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастыру моделін құрудың теориялық-әдіснамалық негізі диагностикалық құзыреттілікті қалыптастырудың мазмұны мен бағытын айқындайтын құзыреттілік, тұлғалық-іс-әрекеттік, жүйелілік және гуманистік тәсілдер зерттеудің мақсаттары мен міндеттеріне барынша жауап беретін ретінде құрайды.

Ақпараттық-мазмұндық компонент. Студенттердің өздік жұмыстарын атқаруға даярлығының екінші компонентінде СООЖ-ры білім тек дағды қалыптастырудан тиімді жолы болғандықтан онда жетекші білімдердің және оқу-қызмет тәсілдерінің жүйесі қамтылады, бұл тәсілдер жаңа білімдер мен әрекет тәсілдерін өздігінен игеру біліктілігін айқындайды. Бұл компоненттің ерекшелігін айқындау үшін жоғары оқу орны студенттері білімдерінің және олардың оқу-танымдық қызмет тәсілдері жүйесінің ерекшеліктерін анықтау қажет:

- өздік жұмысты ұйымдастырудағы танымдық, белсенділік, шығармашылық іс-әрекеттерінің психологиялық құрылымы;
- өздік жұмыстарды ұйымдастырудың педагогикалық шарттары мен құралдар жүйесі;
- өздік жұмыстарды ұйымдастыруды қамтамасыз етудің мазмұны, мәні және әдістері мен формалары туралы білімі;
- өздік жұмыстарды ұйымдастыруға қажетті ақыл-парасат, оқу еңбегі және арнаулы пәндік біліктер жүйесі;
- студенттердің танымдық әрекеттерінің себептері (танымдық және әлеуметтік);
- талдау, синтез, салыстыру, абстракция, жалпылау жүргізе білу;
- ақпаратпен жұмыс істей білу, дәлірек айтқанда мәтінді түсінудің жоғары деңгейін сақтай отырып, тез оқу;
- ақпаратты түсіну тереңдігі, ойлау әс-әрекетінің икемділігі;
- педагогикалық үдерісінде интеллектуалды әлеуетті дамыту.

Сурет 1 – Студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастырудың теориялық моделі

Ұйымдастырушылық-іс-әрекеттік компоненті студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастыруды жүзеге асыру кезеңдерінен (мотивациялық, ұйымдастырушылық, атқарушылық, рефлексивті, бақылаушы) тұрады.

Бұл компонентке студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастырудың формалары, әдістері мен құралдары кіреді. Негізгі формалары дәрістік және семинарлық сабақтар болып табылады, оның барысында студенттердің интеллектуалды әлеуетін, СӨЖ, СОӨЖ, бақылау жұмыстары, пікір-сайыс, педагогикалық тәжірибе барысында өздік жұмыс мазмұнын құрайтын құзыреттіліктерді қалыптастыру жүргізіледі.

Студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастыру келесі әдістермен жүзеге асырылады: іскерлік ойындар, ми шабуылы, топтық дискуссия, нақты жағдайды талдау, диалогты жүргізу, психологиялық тренингтер, эссе, портфолио, жобалар әдісі, дөңгелек үстел, жаттығулар, case-study.

Іздестіру дайындығын ұйымдастырудың негізгі құралдарына мыналар жатады:

- 1) «Көшбасшылық психологиясы» пәні бойынша «Студенттердің интеллектуалды әлеуеті» блогы;
- 2) типтік оқу бағдарламалары, оқу-әдістемелік кешендер;
- 3) оқытушыларға арналған әдістемелік нұсқаулықтар;
- 4) ақпараттық-қарым-қатынастық технологиялар (ИКТ);
- 5) критериалды-диагностикалық құралдары.

Ұйымдастырушылық-іс-әрекеттік компонент педагогикалық шарттарды және кезең-кезеңімен ескере отырып, құзыреттілік тәсіл негізінде өздік жұмысты ұйымдастыру моделін жүзеге асыруды, сондай-ақ студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмыстың жай-күйін және ұйымдастырылуын қадағалауға мүмкіндік беретін критериалды-диагностикалық құралдарды әзірлеуді көздейді. Өздік жұмысты ұйымдастыру үдерісі оны қалыптастырудың педагогикалық шарттарын анықтауды талап етеді.

Іздестіру дайындығын қалыптастырудың педагогикалық шарттары ретінде бізбен мыналары анықталды:

- 1 СӨЖ-дың ресурстармен қамтамасыз ету;
- 2 логикалық ойлау тапсырмаларды студенттердің танымдық қызығушылықтары мен ізденімпаздық қабілеттеріне, логикалық ойлау қажетсінулеріне қарай топтап іріктеу;
- 3 студенттердің ғылыми-зерттеу жұмыстары мен ізденушілік-логикалық жұмыстарының пәндік нақты мақсаттарға бағытталып, құндылық бағыттарының болуы;
- 4 студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыруда оқытушылардың кәсібилілігі;
- 5 студенттердің өздік іс-әрекетін үздіксіз уәждемелік қамтамасыз ету;
- 6 «Көшбасшылық психологиясы» пәнінің тақырыптық жоспарына «Студенттердің интеллектуалды әлеуеті» блогын енгізу;
- 7 ЖОО-да оқу үдерісіндегі диплом алдындағы тәжірибе;
- 8 ЖОО-нда интеллектуалды әлеуетті арттыруға ықпал етуші интеллектуалды орта.

Бақылау-бағалау компоненті соңғы нәтижемен өздік жұмыстың тиімді әдістерін меңгерген, өздік жұмыс жасау біліктері, өз кәсіби әрекетінде ғылыми ізденіс жасау білігі мен дағдысы және интеллектуалдық ойлау қалыптасқан өздік іс-әрекеті мен тұлғасын өзі басқара алатын, өзін-өзі дамытатын шығармашыл тұлға үш деңгейдің бірінде (жоғары, орташа, төмен) берілген. Өздік жұмыстың тиімділігін бағалау критерийлері мотивациялық-тұлғалық (өздік іс-әрекетке қызығушылықтың деңгейін өзгерту, алған білімдердің тұлғалық мәнін

түсіну, шығармашылық іс-әрекетке дайындық), когнитивті-интеллектуалдық (студенттердің білім деңгейіне өздік жұмыстың әсері), әлеуметтік-қарым-қатынастық, ұйымдастырушылық-іс-әрекеттік (өздік жұмыс іскерлігінің сапасын өзгерту) және рефлексивті болып табылады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Осылайша, жоғарыда баяндалғанның негізінде студенттердің интеллектуалды әлеуетін арттыру үдерісінде өздік жұмысты ұйымдастырудың теориялық моделі оны жүзеге асырудың 4 компонентін құрайтыны туралы қорытынды жасауға болады. Максатты компонент өзіне құзыреттілік, тұлғалық-іс-әрекеттік, жүйелілік және гуманистік тәсілдерді, сондай-ақ заңдылықтарды, ұстанымдарды және ізделіп отырған әзірлікті ұйымдастырудың мақсатты ұстанымдарын қамтиды. Ақпараттық-мазмұндық компонент өздік жұмыстың концептуалды сипаттамаларын зерделеуді, сондай-ақ зерттеу мәселесі бойынша ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді талдауды қамтиды. Ұйымдастырушылық-іс-әрекеттік компоненті оқытудың формалары, әдістері мен құралдары, сонымен қатар студенттердің өздік жұмысын ұйымдастырудың педагогикалық шарттардан тұрады. Бақылау-бағалау компоненті ізделіп отырған әзірлікті ұйымдастыру критерийлері мен деңгейлерімен, сондай-ақ соңғы нәтижемен ұсынылған.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Гершунский, Б. С.** Россия – США : интеграция в сфере образования (ценностно-целевые приоритеты). – М., 2003. – С.15–20.

2 **Хмель, Н. Д.** Теория и технология реализации целостного педагогического процесса: учебное пособие в помощь преподавателям, аспирантам, магистрантам, студентам и школьным учителям. – Алматы, 2002. – С. 70–73.

3 **Болотов, В. А.** компетентностная модель: от идеи к образовательной программе // Педагогика. – 2003. – № 10. – С. 10–14.

Материал 30.05.19 баспаға түсті.

М. Е. Нурғалиева¹, Е. А. Башаркина², Г. М. Тулекова³

Теоретическая модель организации самостоятельной работы в процессе повышения интеллектуального потенциала студентов

¹Гуманитарно-педагогический факультет, Павлодарский государственный университет имени С. Торайгырова, г. Павлодар, 140008, Республика Казахстан;

²Могилевский государственный университет имени А. Кулешова, г. Могилев, 212022, Республика Беларусь;

³Павлодарский государственный педагогический университет, г. Павлодар, 140000, Республика Казахстан.

Материал поступил в редакцию 30.05.19.

М. Е. Nurgaliyeva¹, Y. A. Basharkina², G. M. Tulekova³

A theoretical model of organization of independent work in the process of increasing the intellectual potential of students

¹Faculty of Humanities and Education, S. Toraihyrov Pavlodar State University, Pavlodar, 140008, Republic of Kazakhstan;

²A. Kuleshov Mogilev State University, Mogilev, 212022, Republic of Belarus;

³Pavlodar State Pedagogical University, Pavlodar, 140000, Republic of Kazakhstan.

Material received on 30.05.19.

В данной статье рассматривается теоретическая модель организации самостоятельной работы в процессе повышения интеллектуального потенциала студентов на основе принципов компетентностного подхода. Самостоятельная работа является неотъемлемой частью учебно-познавательной деятельности и способствует получению более прочных и глубоких знаний, формированию умений и навыков, соответствующих выбранной профессии, профессиональному становлению и развитию будущих специалистов. Раскрываются содержания компонентов модели, а также сформулированы педагогические условия, необходимые для обеспечения эффективности модели. Особая роль в подготовке будущих специалистов и повышении качества учебного процесса принадлежит самостоятельной работе, которая даёт возможность студентам приобщиться к творческим видам деятельности и развить свои интеллектуальные способности. Также особое внимание уделяется самостоятельной работе студентов как средству развития самостоятельной деятельности студентов, развитию критического мышления, интеллектуального потенциала, аналитических способностей студентов, умению работать индивидуально и в группе. Модель, разработанная для организации

самостоятельной работы студентов, требует от студентов умения работать индивидуально и в сотрудничестве.

This article discusses the theoretical model of the organization of independent work in the process of increasing the intellectual potential of students on the basis of the principles of competence approach. Independent work is an integral part of educational and cognitive activity and contributes to the acquisition of more solid and in-depth knowledge, the formation of skills corresponding to the chosen profession, professional development and development of future specialists. The content of the components of the model is revealed, and the pedagogical conditions necessary to ensure the effectiveness of the model are formulated. A special role in the training of future specialists and improving the quality of the educational process belongs to independent work, which gives students the opportunity to join the creative activities and develop their intellectual abilities. Also, special attention is paid to the independent work of students as a means of development of independent activity of students, the development of critical thinking, intellectual potential, analytical abilities of students, the ability to work individually and in a group. The model developed for the organization of independent work of students requires the ability of students to work individually and in cooperation.

ГРНТИ 14.01.01

Б. А. Нурмагамбетова¹, Г. М. Тулекова²

¹к.п.н., доцент, Педагогический факультет, Павлодарский государственный педагогический университет, Павлодар, 140000, Республика Казахстан;

²доктор PhD, доцент, Педагогический факультет, Павлодарский государственный педагогический университет, Павлодар, 140000, Республика Казахстан

e-mail: ¹botagoz_2211@mail.ru; ²cessen@mail.ru

О РОЛИ ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СТАНОВЛЕНИЯ ЛИЧНОСТИ

В статье рассматриваются вопросы воспитания патриотизма у подрастающего поколения через программу нравственно-духовного образования «Самопознание». Проводится анализ документа, который охватывает все сферы воспитательной работы в организациях образования. Приведены примеры духовно-нравственного воспитания как значимого социального направления в становлении личности. Также отмечается, что оно базируется на духовных ценностях казахстанцев с учетом всех современных рисков и вызовов глобализации. В статье также говорится о нравственно-духовном воспитании детей и молодежи как об эффективном механизме социальной модернизации общества, основе утверждения в социуме высоких нравственно-духовных идеалов, которые издревле волновали человечество.

Ключевые слова: патриотизм, воспитание молодёжи, программа воспитания.

ВВЕДЕНИЕ

В своей Статье Глава государства Н. А. Назарбаев «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» поделился «своим видением того, как нам вместе сделать шаг навстречу будущему, изменить общественное сознание, чтобы стать единой Нацией сильных и ответственных людей».

Патриотичная, образованная, обладающая здоровьем, ответственная и энергичная, успешно работающая в условиях инновационной экономики, владеющая казахским, русским и английским языками, впитавшая общечеловеческие ценности и культуру казахстанского народа, толерантная, узнаваемая и уважаемая в мире – такой видится казахстанская молодежь.

A. B. Yesimova

Отбасылық-туысты қатынастар репродуктивті мінез-құлықты жүзеге асырудағы әлеуметтік капитал ретінде

Гуманитарлық-педагогикалық факультеті,
Қ. А. Ясави атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік университеті,
Түркістан қ., 161200, Қазақстан Республикасы.

A. B. Yesimova

The family-related networks as social capital for realization of reproductive behaviors

Faculty of Humanities and Education,
K. A. Yesevi International Kazakh-Turkish University,
Turkestan, 161200, Republic of Kazakhstan.

Мақалада ортологиялық лексикографияның бір саласы – орфоэпиялық сөздіктердегі ауызша тіл нормаларының кодификациялануымен байланысты мәселелер қарастырылады. Орфоэпиялық сөздік құрастырудың алғашқы тәжірибелері қалай болғаны талданып, дәстүрлі қолданыстағы ауызша емлесімен, әсіресе мектеп өмірінде жазба сөзге ерекше көңіл бөлініп, ал ауызша сөздің тілдік нормалары назардан тыс қалғаны айтылады. Сонымен қатар ауызша сөз нормаларының бұқаралық ақпарат құралдары – радио, телевизия хабарлары тілінде ерекше орын алуы микрофон алдында диктордың сөзді қағаз бойынша нақпа-нақ, тақпа-тақ айтуымен байланысты екені атап көрсетіледі. Сөздікте ауызша сөзбен жазба сөздің салғастыру тәсілі арқылы олардың айырмасын айқындағаны айтылып, орфоэпиялық сөздік құрастырудың бірден-бір оңтайлы жолы деп бағаланады.

The questions, related to the norms of the oral speech codification in pronouncing dictionary are the one of the Orthologous Lexicography field, are examined in this article. The analysis of the first pronouncing dictionary is conducted, the greater attention in these dictionaries is spared to verbal orthography in traditional application, and the language norms of the oral speech remained without any attention. It is also marked that the norms of the oral speech occupy the special place in the language of media programs, such as radio and TV and it is related to that a speaker reads the text clearly from the paper. In the article the differences of the oral and writing language are also educed by means of application of comparative method and it is estimated as one of optimal methods of the pronouncing dictionary making.

Теруге 30.05.2019 ж. жіберілді. Басуға 14.06.2019 ж. қол қойылды.

Пішімі 70x100 ¹/₁₆. Кітап-журнал қағазы.

Шартты баспа табағы 22,84

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Жумабекова

Тапсырыс № 3457

Сдано в набор 30.05.2019 г. Подписано в печать 14.06.2019 г.

Формат 70x100 ¹/₁₆. Бумага книжно-журнальная.

Усл.п.л. 22,84. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Жумабекова

Заказ № 3457

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

С. Торайғыров атындағы

Павлодар мемлекеттік университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

С. Торайғыров атындағы

Павлодар мемлекеттік университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@psu.kz

www.verstnik.psu.kz